

این نشریه در جلسه کمیته فنی به شماره ۵۴۷ به تصویب رسید.

سازمان جهاد کشاورزی استان کرمان

مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی

حنا

بسمه تعالی
وزارت جهاد کشاورزی
سازمان جهاد کشاورزی استان کرمان
مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی کرمان

تهیه کنندگان:
محمد اسعدی، بهمن پناهی، بهاره دامن‌کشان

انتشارات واحد رسانه های ترویجی
۱۳۹۱

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۴	مقدمه
۶	از دیاد حنا
۶	از دیاد جنسی
۹	از دیاد غیر جنسی
۹	برداشت حنا
۱۰	موارد استفاده برگ حنا
۱۳	منابع

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

تولید شده توسط
خانه کتاب

این سند برای دسترسی آسان به اسناد کتابخانه ملی و اطلاع عموم از اسناد کتابخانه

۱۳۹۰ بهمن ماه، معاونت علمی، مرکز اسناد و کتابخانه ملی و اطلاع عموم اسناد کتابخانه

۱۳۹۰ بهمن ماه، معاونت علمی، مرکز اسناد و کتابخانه ملی و اطلاع عموم اسناد کتابخانه

تولید شده توسط خانه کتاب

ویرایش: نورانی، معاونت علمی، مرکز اسناد و کتابخانه ملی و اطلاع عموم اسناد کتابخانه

تولید شده توسط خانه کتاب، مرکز اسناد و کتابخانه ملی و اطلاع عموم اسناد کتابخانه

تولید شده توسط خانه کتاب

تولید شده توسط خانه کتاب

تولید شده توسط خانه کتاب

حنا یکی از گیاهان صنعتی مفید است که در طب و صنایع رنگرزی مورد استفاده قرار می‌گیرد و عمدتاً در مناطق گرم کشت و کار می‌شود. حنا یکی از محصولات مهم صادراتی ایران بوده و خواص درمانی و صنعتی فراوان دارد. دارای مقدار کمی قند، رزین‌های مختلف، اسانس تانن و ماده رنگی بنام لائوسون می‌باشد. بخش‌های مختلف بوته حنا در طب صنایع رنگ سازی، عطر سازی و غیره مورد استفاده قرار می‌گیرد.

حدود ۹۵ درصد حنای تولیدی کشور از مناطق بوم جیرفت، کهنوج و شهداد استان کرمان حاصل می‌شود. در حال حاضر سطح زیر کشت این محصول در شهرستان بوم حدود ۳۰۰ هکتار با میانگین عملکرد ۲ تن در هکتار می‌باشد. با توجه به اینکه این گیاه سازگاری بسیار خوبی با شرایط اقلیمی شهرستان بوم دارد و طوفان‌های شدید شن را به خوبی تحمل می‌کند و از طرفی اقتصاد منطقه به دلیل تک محصولی بودن آسیب فراوانی دیده است. برگ گیاه حنا به دلیل استفاده در صنایع رنگرزی پرطرفدار بوده و از نظر اقتصادی فروش این محصول به کشاورزان منطقه کمک فراوانی می‌کند.

در این کتاب سعی شده است اطلاعات مختصری در مورد مراحل کاشت، داشت و برداشت این محصول در اختیار شما خوانندگان عزیز قرار گیرد.

مراحل تشکیل بذر:

ازدیاد حنا :

ازدیاد حنا به روش‌های مختلفی قابل انجام می‌باشد که عمده آنها عبارتند از:

الف: ازدیاد جنسی :

بذر: یکی از روش‌های رایج ازدیاد در مناطق جنوبی کشور به خصوص استان کرمان از طریق بذر می‌باشد. بذر حنا در دمای مطلوب ۲۰-۲۵ درجه سانتی‌گراد در کمتر از ۱۵ روز جوانه می‌زند.

بذر حنا (کپسول)

به دلیل سختی پوسته بذر جهت جوانه زدن، بذر را به مدت ۲۰-۱۵ روز قبل از کاشت در گونی کتفی ریخته و در مسیر جریان آب قرار می‌دهند تا به طور کامل خیس خورده و کم‌کم جوانه بزنند. کشت حنا در زمین به دو روش انجام می‌شود:

۱- کشت در زمین اصلی:

در این روش بذرهای جوانه‌دار شده را مستقیماً در زمین اصلی می‌کارند. پس از رشد کافی نشاءها بوته‌ها را تنک می‌کنند.

۲- کشت در خزانه:

در این روش بذرهای جوانه‌زده حنا در اوایل فروردین خزانه می‌گردد. بدین صورت که با توجه به ریز بودن بذرهای جوانه زده، ابتدا باید زمین خزانه آبیاری گردد سپس بذر را روی آب پاشیده شوند تا کم‌کم یا نفوذ آب بذر را در زمین مستقر شوند.

آبیاری در هفته اول هر روز، هفته دوم یک روز در میان، هفته سوم هر سه روز یک مرتبه انجام می‌شود. با توجه به اینکه جوانه حنا در زمان سبز شدن به نور بسیار حساس است ایجاد سایه‌بان بر روی خزانه به منظور سبزشدن بذر را ضروری می‌باشد. (توضیح اینکه بهتر است زمین خزانه قطعه‌ای باشد که پیش از این گندم در آن کشت شده باشد تا پس از بریدن خوشه‌های گندم از بقایای ساقه‌های آن به عنوان سایه‌بان استفاده گردد).

در طول دوره استقرار نهال‌ها در خزانه با علف‌های هرز مبارزه و پس از استقرار کامل نهال‌ها و تمام شدن فصل گرما، عمل کندن نهال‌ها از داخل خزانه و انتقال به زمین اصلی در شهریور سال بعد انجام خواهد شد. در ابتدا خزانه حنا آبیاری شده و پس از گاورو

شدن، نهال‌ها از زمین خارج و کلیه برگ‌های آنها هرس و سپس به زمین اصلی منتقل می‌گردند.

ب- از دیاد غیر جنسی:

حنا به روش‌های غیر جنسی مختلفی همچون خوابیدن شاخه و قلمه تکثیر می‌گردد که مزایای این روش‌ها عبارتند از:

۱- کوتاهی دوره نونهالی

۲- یکتواختی بوته‌ها

۳- ریشه زائی بهتر و لایحه‌های ایرانی نسبت به ارقام خارجی

برداشت حنا:

برداشت حنا هر سال دو مرتبه انجام می‌گردد. جهت برداشت ابتدا ساقه‌ها را همراه با برگ‌ها از سطح زمین بریده و در محلی به منظور خشک شدن خرمن می‌کنند. پس از خشک شدن، ساقه‌ها را کوبیده و برگ‌ها را از ساقه جدا کرده و به منظور تمیز بودن هر چه بیشتر برگ‌ها آنها را یک نوبت الک می‌کنند تا ساقه‌های ترک، خار و خاشاک از برگ‌ها جدا گردد. سپس برگ‌ها را آسیاب کرده تا صورت پودر درآیند.

حنا در خزانه

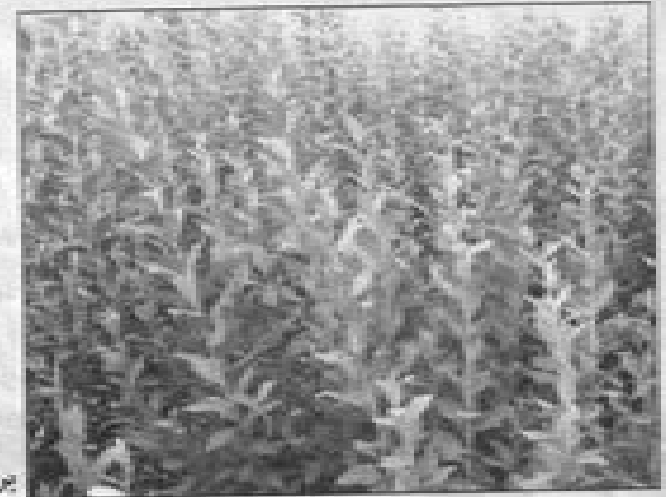

حزانه حنا پس از برداشت بوته‌های چو

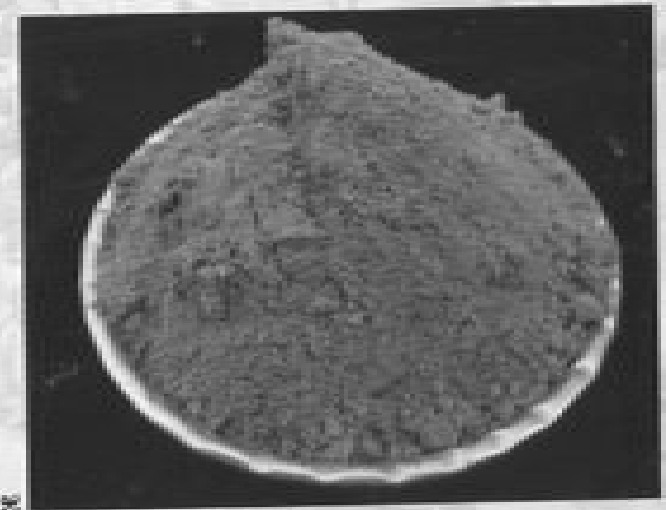

نشاء حنا پس از جایجایی از خزانه

موارد استفاده حنا:

برگ گیاه حنا

پودر برگ حنا

چون هدف از کشت نهال حنا استفاده از برگ آن در رنگرزی و سایر مصارف دارویی می باشد، بنابراین موارد استفاده متعددی در دنیا از منابع مختلف آورده شده است که به شرح مختصری از آنها می پردازیم:

در هندوچین از برگ های حنا برای معالجه بیماری های جذام، برفان و همچنین درمان شوره سر استفاده می شود و دم کرده برگ های حنا در موقع وضع حمل به زنان باردار داده می شود. در شبه جزیره مالایا از له کرده برگ های تازه آن به صورت ضماد در موارد سوزش پا که منشاء آن بیماری بری بری و کمبود ویتامین های گروه B می باشد و همچنین برای معالجه ناراحتی های پوستی استفاده می گردد. حنا از نظر طبیعت طبق نظر حکمای طب سنتی ایران سرد و خشک است. عده ای آن را گرم و خشک نیز گفته اند. از نظر خواص معتقدند که برای بیماری های سر و چشم و دهان مفید است. ضماد برگ آن با برگ گردو (نصف نصف) برای سردرد نافع است و اگر با سرکه بریشانی مالیده شود رفع سردرد می کند. خوردن خیس کرده آن در آب برای مداوای برفان، طحال، سنگ کلیه، سنگ مثانه و سختی دفع ادرار سودمند است. مضر حلق و ریه است از این نظر باید با کتیرا خورده شود. حنا برای رفع بوی بد پا بسیار موثر است. در مصر این گیاه را به خاطر گل های زیبا و معطرش در باغچه ها کشت و از تقطیر گل های آن عطری به دست می آورند که آن را ها کوفر می نامند. در هندوستان معمول است که برگ حنای تازه را با عصاره ی لیمو خمیر می کنند و رنگ پرتغالی بسیار زیبایی از آن بدست می آورند که برای رنگ کردن مژگان مورد استفاده قرار می دهند. این سینا معتقد است

که جوشانده برگ حنا برای علاج التهابات و سوختگی‌های آتش و زخم‌های دهان و لته مفید است. برگ‌های حنا به عنوان داروی متقبض کننده یا پیشگیری کننده در مقابل بیماری‌های پوست و همچنین برای رنگ کردن پوست و یا مو استفاده می‌شود.

منابع مورد استفاده:

- ۱- اسعدی، محمد. ۱۳۸۵. گزارش نهائی طرح بررسی اثرات فواید خطوط کشت و زمان برداشت در عملکرد حنا. شماره نیت ۸۵/۲۹۳
- ۲- بنی‌ابراهیمی، رضا. ۱۳۷۲. زراعت حنا در شهرستان بزم و تولید آن. مجله زیتون، شماره ۱۱۶ و ۱۱۷، ص ۳۰-۳۲، ۳۴، ۳۶.
- ۳- شاهی، مهدی. حنا. مجله باغبان.
- ۴- فروتن، مینو. تاریخچه و طریقه کشت و برداشت حنا در ایران. مجله کشاورز، ص ۳۵-۳۰.
- ۵- میرحیدر، حسین. ۱۳۷۳. معارف گیاهی، جلد سوم. انتشارات دفتر فرهنگ اسلامی، ص ۲۲-۱۸.
- 6- Aguwa, cN. 1987. Toxic effects of the methandolic extract of lawsonia inermis roots. International jornal of crude druge Research. 25: 4, 241 -245, 13ref.
- 7- Anand, KK; Singh, B. 1992. An evulation of lawsonia alba extract as hepatoprotective agent. Planta medica. 58:1, 22-25, 30 ref.
- 8- Bukin, VP; 1983. some biological characteristics of henna (*Lawsonia inermis*) seeds. Byulleten, Gosudarstvennogo, Nikitskogo, Botanicheskogo- sada, No. 50, 63-68, 7ref.

خود را بیازمائید :

۱- کشت گیاه حنا در چه مناطقی امکان پذیر می باشد ؟

۲- نحوه ایجاد سایه بان طبیعی در خزانه حنا چگونه است ؟

۳- کشت بذر حنا در خزانه چگونه است ؟

۴- روش های ازدیاد حنا چیست ؟

یادداشت -

کرمان - انتهای خیابان خواجه ساختمان شماره ۲

مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی

تلفن و نمابر: ۰۳۴۱-۲۵۲۰۰۳۳-۳۴